

Nr 149.

Av herr **Näslund**, om utsträckning av tiden för röstmottagning å postanstalt vid kommunala val.

Den av 1942 års riksdag beslutade ändringen av kommunala vallagen den 6 juni 1930, av Konungen utfärdad den 17 april 1942 (SFS nr 177/1942), stadgar i 6 kap. 37 § 3 st.:

”Röstmottagning å postanstalt skall äga rum under den tid, postanstalten hålles öppen för allmänheten, å valdag dock minst en timma.”

De inom socialdepartementet tillkallade sakkunniga, vilka framlagt förslag till ifrågavarande ändringar i kommunala vallagen, hade beträffande denna punkt anfört följande (Kungl. Maj:ts prop. nr 98, sid. 46—47):

”Vad postanstalterna angår hållas dessa, enligt inhämtade upplysningar, å söndagar i allmänhet öppna en timme, å vissa större orter flera timmar, och endast ett mindre antal, omkring 40 postanstalter, äro helt stängda å söndagar. Generalpoststyrelsen äger möjlighet att förordna om ytterligare öppethållande, i vissa fall dock mot särskild ersättning, omkring 5 kronor i timmen för varje postanstalt. Kostnaden för öppethållande av de postanstalter, som eljest icke alls äro öppna å söndagar, uppgår på grund av det ringa antalet icke till något större belopp. Skulle samtliga postanstalter däremot å valdagar hållas öppna längre tid än en timme, skulle kostnaderna därför belöpa sig till ungefär 20,000 kronor för varje timme och valdag. Ehuru ett öppethållande under längre tid än en timme i och för sig synes vara lämpligt, anse de sakkunniga sig emellertid med hänsyn till därmed förenade kostnader icke kunna föreslå annat än att röstmottagning å postanstalt skall äga rum under den tid, då postanstalten hålles öppen för allmänheten, å vardag dock minst en timme.”

I åtskilliga av de över lagförslaget avgivna remissyttrandena framfördes betänkligheter mot den korta tid, varunder postanstalterna enligt de sakkunnigas förslag skulle hållas öppna för röstning, och enligt propositionen (sid. 47) hade av vissa myndigheter framhållits, att tiden borde utsträckas, åtminstone å större orter och där många främmande valmän vistades, därvid från en del håll framställts önskemål, att postanstalterna skulle hållas öppna minst en timme å förmiddagen och minst en timme å eftermiddagen. Det ifrågasattes även hurvida icke en för hela riket gemensam tid för öppethållande å valdagen borde fastställas.

Statsrådet och chefen för socialdepartementet instämde med de sakkunniga (prop. sid. 47—48) huvudsakligen av kostnadsskäl. Då öppethållandet skulle gälla även vid omval fann han, att kostnader och besvär icke motiverade annan bestämmelse än vad de sakkunniga föreslagit. Samtidigt underströkos dock generalpoststyrelsens möjligheter att förordna om längre öppethållande.

Ehuru de skäl, som vid 1942 års riksdag anfördes mot fastställande av längre tid än en timme för röstmottagning å postanstalt å valdagen, givetvis ha en viss tyngd, förefalla de vid kommunala valen hösten 1942 vunna erfarenheterna dock motivera en justering av bestämmelsen. Postanstalterna höllos därvid icke öppna i den omfattning, som hade varit önskvärt. I allmänhet hållas postanstalterna öppna en timme på söndagarna, och denna timme är i regel förlagd till morgonen eller förmiddagen. Resande, vilka på valdagen anlände till sin bestämelseort och icke före avresan hunnit fullgöra sin rösträtt, kommo i regel fram för sent för att kunna begagna sig av poströstningen, enär postanstalten då redan hade stängt för dagen. Detta gällde icke blott mindre orter utan även mycket stora städer. T. o. m. i Stockholm noterades ett flertal fall, där resande som ankommit på eftermiddagen nödgades avstå från att använda rösträtten. I Stockholm hålles visserligen huvudpostkontoret på söndagarna öppet till kl. 3 e. m., men även efter denna tid ankomma många tåg ganska långväga ifrån. Från de politiska partiernas valbyråer bekräftas, att man i flera fall nödgades upplysa besökande om, att möjligheten till poströstning utgått redan kl. 3 e. m. Åtminstone för Stockholms vidkommande bör därför en postanstalt på valdagen hållas öppen även senare på eftermiddagen.

Erfarenheterna från 1942 års val giva f. ö. vid handen, att röstmottagning å postanstalt bör, åtminstone på ordinarie valdag, ske vid två skilda tillfällen, alltså både på förmiddag och eftermiddag. Vid omval, liksom då endast enstaka valkrets eller kommun i annat fall går till val, torde utanför valkretsen röstmottagning å postanstalt kunna inskränkas till nuvarande tider.

Ett införande i kommunala vallagen av här förordade bestämmelser skulle, som av de sakkunnigas motivering framgår, medföra en merkostnad av 20,000 kronor för varje valtillfälle. Ehuru all sparsamhet givetvis är av nöden, bör denna jämförelsevis ringa merkostnad icke stå hindrande i vägen för en anordning, varigenom i en demokratisk stat den väsentliga och bärande grunden för styrelseskicket, nämligen det fria folkvalet, ytterligare stödjes och utbygges. Möjligheten för varje medborgare att i all tänkbar utsträckning bliva meddelaktig i valhandlingen synes vara så värdefull, att den icke får inskränkas enbart av hänsyn till den anförda kostnadsökningen.

Med hänvisning till ovanstående får jag sålunda hemställa,

att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till sådan ändring i kommunala vallagen, varigenom tiden för röstmottagning å postanstalt å ordinarie valdag utsträcker från nuvarande minst en timme till minst två timmar, varav en timme på förmiddagen och en timme på eftermiddagen.

Stockholm den 24 januari 1943.

P. J. Näslund.